

“รวมปฏิรูปการเรียนรู้
กับ
ครูต้นแบบ”

.....

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การสอนแบบ “ศูนย์สัมพันธ์ทักษะ”
ครูสมจิตร เสาร์ศรีจันทร์ ครูต้นแบบ ปี 2541
วิชา ภาษาไทย
ระดับ ประถมศึกษา

.....

กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู(กรค.)
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(สกศ.)
สำนักนายกรัฐมนตรี

...ผู้ฉลาดย่อมรู้ธรรมชาติของเด็ก ว่าเด็กวัยใด ลักษณะใด ชอบ
การฝึกหัดอบรมแบบใด เขาย่อมสังเกตตราว่า เด็กวัยหนึ่งต้องหัด ต้อง
บังคับประคองให้ทำจึงจะได้ผล อีกวัยหนึ่งต้องเคี่ยวเข็ญ ต้องบังคับ
ต้องกดขี่ให้ทำ จึงจะได้ผล อีกวัยหนึ่งต้องแสดงเหตุผลพูดชวนดีให้
เห็นก่อน เพื่อชักนำให้ทำ จึงจะได้ผล แต่ไม่ว่าจะสอนเด็กวัยใด ลักษณะใด
ผู้สอนจะต้องลงมือประพฤติเป็นตัวอย่างด้วยตนเอง ให้ได้เห็นได้ดูอยู่
ตลอดเวลา โดยไม่ละเลยความประพฤติที่ต้องการจะให้เกิดมีในตัวเด็ก
เป็นอันขาด ไม่ว่าจะเป็นข้อปฏิบัติเล็กน้อยสักข้อยเพียงใด...

พระบรมราโชวาท ของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

21 มิถุนายน 2522

คำนำ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ครูต้นแบบได้ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของตน รวมทั้งพัฒนาครูเครือข่าย เพื่อเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้เพื่อนครูทั้งหลายสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ เอกสาร “ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” นี้ เป็นเอกสารที่ครูต้นแบบ ปี 2541 และปี 2542 ได้ส่งผลการปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของตน ที่กลั่นกรองจากประสบการณ์จริงในการจัดการเรียนการสอนออกมาเป็นแนวทาง และวิธีการที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เห็นความสำคัญ และมีความภูมิใจที่ได้เสนอผลงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของครูต้นแบบ เพื่อนำไปใช้เป็นแบบอย่างแก่ครูในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเก่ง ดี และเรียนรู้ อย่างมีความสุข เพื่อยังประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้เรียนสำคัญที่สุด และนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษาของชาติสืบไป

๕๐ ๓๖ —
๖

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
กว่าจะเป็นครูต้นแบบ	1
การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	6
การสอนแบบ : ศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.)	6
หลักการ และทฤษฎีที่นำมาใช้	7
รูปแบบ และขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนการสอน	11
ลักษณะการสอนภาษาไทย แบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.)	13
การจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.)	15
สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ประจำศูนย์ หรือฐานการเรียนรู้	20
ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน	25
การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	32
ข้อเสนอแนะ เพื่อการเตรียมแผนการสอนของครู	36
ภารกิจครูต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน	43
จากครูต้นแบบขยายสู่ครูเครือข่ายอย่างไม่หยุดยั้ง	48
แนะนำครูต้นแบบ ปี 2541	51
คณะผู้ดำเนินการ	54

การจัดกระบวนการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การสอนแบบ

“ศูนย์สัมพันธ์ทักษะ”

กว่าจะเป็น ครู ต้นแบบ

ครูสมจิตร เสาร์ศรีจันทร์ (นามสกุลเดิม อภิบาล) เกิดเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2493 ภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่ 9 ถนนราชวงศ์ซอย 2 ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สามีชื่อ นายถาวร เสาร์ศรีจันทร์ อดีตหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และปัจจุบันเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ประวัติการศึกษา

★ ประถมศึกษาตอนต้น (ป.4) เมื่อ พ.ศ. 2505 จากโรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

★ ประถมศึกษาตอนปลาย (ป.7) เมื่อ พ.ศ. 2508 จากโรงเรียนหออพระ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

★ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. 3) เมื่อ พ.ศ. 2511 จาก
โรงเรียนสตรีวัฒโนทัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

★ มัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญแผนกศิลปะ (ม.ศ. 5)
เมื่อ พ.ศ. 2513 จากโรงเรียนสตรีวัฒโนทัยพายัพ อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่

★ หลักสูตรประกาศนียบัตรประโยคครูประถม (ป.ป.) เมื่อ
พ.ศ. 2514 จากวิทยาลัยครูเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

★ หลักสูตรประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)
เมื่อ พ.ศ. 2518 โดยการสมัครสอบ จากกระทรวงศึกษาธิการ

★ ปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) เมื่อ พ.ศ. 2524 จาก
วิทยาลัยครูเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

★ ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) เมื่อ พ.ศ.
2539 จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประวัติการทำงาน

เริ่มเข้ารับราชการเป็นครู เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2514 ณ
โรงเรียนบ้านเจดีย์แม่ครัว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ใน
ปี 2531 จึงได้ย้ายไปเป็นครูโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่
1-2 และ 6 สอนวิชาภาษาไทย และได้มอบหมายจากผู้บริหาร
ให้รับผิดชอบหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ทักษะภาษาไทย หัวหน้า
โครงการกิจกรรมฝากสัจจะปฏิบัติความดี : คนดีศรีอนุบาล ยุวทูต
ความดี กิจกรรมหน้าเสาธง (กิจกรรมยามเช้า) เวลาดีห้านาทีกับ

สิ่งแวดล้อม และโครงการสรรหาภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สถานศึกษา
รางวัล และเกียรติบัตรที่ได้รับ ได้แก่

1. เกียรติบัตรยกย่อง เป็นครูบรรณารักษ์ดีเด่น ของสำนักงาน
เขตการศึกษา 8 ประจำปีการศึกษา 2528-2530
2. ได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร
พุทธศักราช 2521
3. เกียรติบัตรครูสอนภาษาไทยดีเด่น ของกลุ่มโรงเรียนครู-
มิตร ปีการศึกษา 2534
4. เกียรติบัตรเป็นผู้พัฒนาการศึกษาอย่างดียิ่ง ได้รับการ
ยกย่องเป็นตัวอย่างในด้านการสอนภาษาไทย (ชนะเลิศ)
ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ ปี
การศึกษา 2534
5. โล่รางวัลชนะเลิศผู้สอนภาษาไทยดีเด่น ของสำนักงานการ
ประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2534
6. เกียรติบัตรครูสอนภาษาไทยดีเด่น ในวันประถมศึกษา
แห่งชาติ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ (สปช.) ปีการศึกษา 2534
7. เข็มอักษรย่อพระนามาภิไธย “สธ.” เชิดชูเกียรติครูภาษา
ไทยดีเด่น ซึ่งจัดโดยกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2535
8. โล่ประกาศเกียรติคุณครูภาษาไทยดีเด่น “วันภาษาไทย
14 พฤศจิกายน” พุทธศักราช 2535 ของกรมศิลปากร

กระทรวงศึกษาธิการ

9. เกียรติบัตรครูผู้มีจรรยาบรรณาดีเด่น จากคุรุสภา
จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2537
10. เกียรติบัติและเข็มเชิดชูเกียรติครูต้นแบบ ระดับประถม
ศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย จากสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541
11. ได้รับการยกย่องชมเชยจากสื่อมวลชน จากหนังสือพิมพ์
ไทยนิวส์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

การจัดการกระบวนการ การเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสอนแบบ : ศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.)

การจัดการศึกษาแบบเดิมนั้น ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด จะสอนอะไร สอนอย่างไร ขึ้นกับความคิดเห็นและการตัดสินใจของครูทั้งหมด ส่วนเด็กคือผู้เรียนมีหน้าที่ต้องรับเอาความรู้ ประสบการณ์ที่ครูถ่ายทอดให้ฝ่ายเดียว ไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ว่าจะผู้เรียนในห้องเรียนหนึ่งจะมีจำนวนเท่าไรก็ตาม ต้องได้รับเอาความรู้จากครูเหมือนกันหมด ผู้เรียนที่มีสติปัญญาไม่ทันเพื่อนก็ต้องสอบตก เรียนซ้ำชั้นเดิม ครูจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบเดียวกัน โดยไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยเลย

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

หลักการ และทฤษฎีที่นำมาใช้

ในการสร้างรูปแบบการสอนภาษาไทย แบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.) จะสอนโดยการนำเอาทักษะทั้ง 4 มาสัมพันธ์กันแล้ว ยังเน้นกระบวนการกลุ่ม จัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียนทำงานในระบบกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม โดยอาศัยหลักการทางด้านทฤษฎี ซึ่งกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2531) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ผู้ที่สามารถทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นคือ ผู้ที่เห็นคุณค่าของการทำงานกลุ่ม มีความรู้ความเข้าใจว่าจะทำให้กลุ่มมีประสิทธิภาพได้อย่างไร และสามารถกระทำได้ตามที่รู้และเข้าใจ

2. ถ้าผู้เรียนเห็นคุณค่าของการทำงานกลุ่ม มีความรู้ความเข้าใจว่าจะทำอย่างไรจึงจะดี แต่ทำไม่ได้ ก็ไม่เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ

3. ถ้าผู้เรียนเห็นคุณค่าของการทำงานกลุ่ม และมีการลงมือปฏิบัติ แต่ขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง ก็เป็นการปฏิบัติที่จะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

4. ถ้าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปปฏิบัติได้ แต่ขาดการเห็นความสำคัญและคุณค่าของสิ่งที่ทำ ผู้ปฏิบัติก็จะขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติ และจะพยายามหลีกเลี่ยงการปฏิบัติถ้าหลีกเลี่ยงได้ หากผู้เรียนมีองค์ประกอบดังกล่าวเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งก็ยากที่จะเกิดสมรรถภาพการทำงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพตามต้องการ

ดังนั้น การที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการทำงาน ทำงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพได้นั้น จึงจำเป็นต้องช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานกลุ่ม สอนให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องหรือเหมาะสมในเรื่องการดำเนินงานกลุ่ม และฝึกให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามที่รู้และเข้าใจอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นทักษะที่ชำนาญ

นอกจากนี้ รูปแบบการสอนภาษาไทยแบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.) ยังได้สร้างขึ้นตามแนวคิดและทฤษฎีของนักการศึกษา ดังกล่าวแล้ว ยังได้อาศัยแนวคิด ทฤษฎี กระบวนการ และ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ อีก 6 ประการ คือ

1. จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. วิธีการสอนของครูเน้นกระบวนการกลุ่ม และกระบวนการ สร้างความตระหนัก

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2541) ประกอบด้วย

- 1) ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข
- 2) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 3) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
- 4) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะ

นิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา

5) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะ นิสัย : การฝึกฝน กาย วาจา ใจ

4. ตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2541) ประกอบด้วย

- 1) ครูเตรียมการสอน ทั้งเนื้อหาและวิธีการ
- 2) ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ ที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3) ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง

4) ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์

5) ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง

6) ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน

7) ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้

8) ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง

9) ครูฝึกฝนกิจกรรมรายทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย

10) ครูสังเกต และประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

5. มุ่งให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของผู้เรียน 9 ข้อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541) ซึ่งประกอบด้วย

1) ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง

- 3) ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
 - 4) ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลาย และสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
 - 5) ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเอง และร่วมด้วยช่วยกัน
 - 6) ผู้เรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
 - 7) ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
 - 8) ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน
 - 9) ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง
6. ใช้หลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง คือผู้เรียนทุกคนมีแฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

รูปแบบ และขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนการสอน การสอนภาษาไทยแบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.) : การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นรูปแบบการสอนที่คิดสร้างสรรค์ขึ้นมาจากวิธีการสอนวิชาลูกเสือ ที่กำหนดให้ผู้เรียนเคลื่อนย้ายไปเรียนตามฐานต่าง ๆ แล้วแต่ผู้สอนจะได้กำหนดไว้ว่ามีฐานอะไรบ้าง จำนวนกี่ฐาน จะต้องเรียนและทำกิจกรรมอะไรในฐานนั้น ๆ

รูปแบบการสอนภาษาไทยแบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.) มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับวิธีการสอนวิชาลูกเสือ แต่ประยุกต์คำว่า “ฐาน” ในกิจกรรมลูกเสือมาเป็นศูนย์สัมพันธ์ทักษะ โดยแบ่งเป็น 4 ศูนย์ ตามทักษะการเรียนรู้ภาษาไทย ที่เรียกชื่อศูนย์สัมพันธ์ทักษะ เพราะวิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ ไม่ว่าจะเรียนเนื้อหาใดก็ตาม จะต้องมีความสัมพันธ์กันกับทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเสมอ

สิ่งสำคัญอยู่ที่จุดประสงค์การเรียนรู้ ต้องการจะเน้นเพื่อบรรลุในเรื่องใด การแบ่งศูนย์การเรียนรู้ ออกเป็น 4 ศูนย์ เรียกชื่อศูนย์ตามชื่อทักษะทั้ง 4 ไม่ได้หมายความว่า จะต้องแยกทักษะทั้ง 4 ออกจากกัน ชื่อศูนย์เป็นชื่อเพื่อเน้นทักษะนั้น ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ แต่กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนปฏิบัติ จะมีความสัมพันธ์กันทั้ง 4 ทักษะ

วัตถุประสงค์สำคัญในการสร้างรูปแบบการสอนภาษาไทยแบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ คือต้องการสร้างกระบวนการกลุ่ม และกระบวนการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคีทำงานเป็นระบบ มีคุณธรรมร่วมด้วย ช่วยกัน มีความสังเกต คิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ หาข้อสรุป ที่ถูกต้องร่วมกัน สนับสนุนให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์เกิดจินตนาการ มีวิจารณ์ญาณ คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออกโดยเสรี ประการสุดท้าย

เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข และมีจิตใจใฝ่รู้ควบคู่คุณธรรม

ลักษณะการสอนภาษาไทยแบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.)

ลักษณะการสอนแบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ คือการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม โดยยึดเอาทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาไทย 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เป็นชื่อของศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ ศูนย์ทักษะการฟัง ศูนย์ทักษะการพูด ศูนย์ทักษะการอ่าน และศูนย์ทักษะการเขียน ขณะที่เรียนหรือทำกิจกรรมอาจให้เรียน 4 ศูนย์ทักษะพร้อมกัน โดยให้ผู้เรียนเคลื่อนย้ายหมุนเวียนไปเรียนตามศูนย์ทักษะทั้ง 4 หรืออาจให้เรียน 4 ศูนย์ทักษะพร้อมกัน แต่ไม่เคลื่อนย้ายไม่หมุนเวียน หรืออาจให้เรียนเพียง 2 ศูนย์ทักษะ แล้วสลับกัน ทั้งนี้ขึ้นกับปัจจัยคือ เนื้อหาวิชา และกิจกรรม

การวางแผนการสอน ครูจะเป็นผู้วางแผนการสอนให้สัมพันธ์สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ แต่การสอนหรือการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมในศูนย์ทักษะการเรียนแต่ละครั้ง จะจัดศูนย์สำรองไว้ให้อีก 1 ศูนย์ เพื่อให้ผู้เรียนกลุ่มที่ทำกิจกรรมเสร็จก่อนเข้าเรียนในศูนย์สำรอง ในศูนย์สำรอง (ศูนย์ทำทนาย) จะมีกิจกรรมพิเศษให้ทำ เช่น การเล่นเกม การต่อภาพ (จิ๊กซอ) หนังสือการ์ตูน หนังสือนิทาน หนังสือปริศนาคำทนาย หรือ ถ้าม-ตอบ เป็นต้น

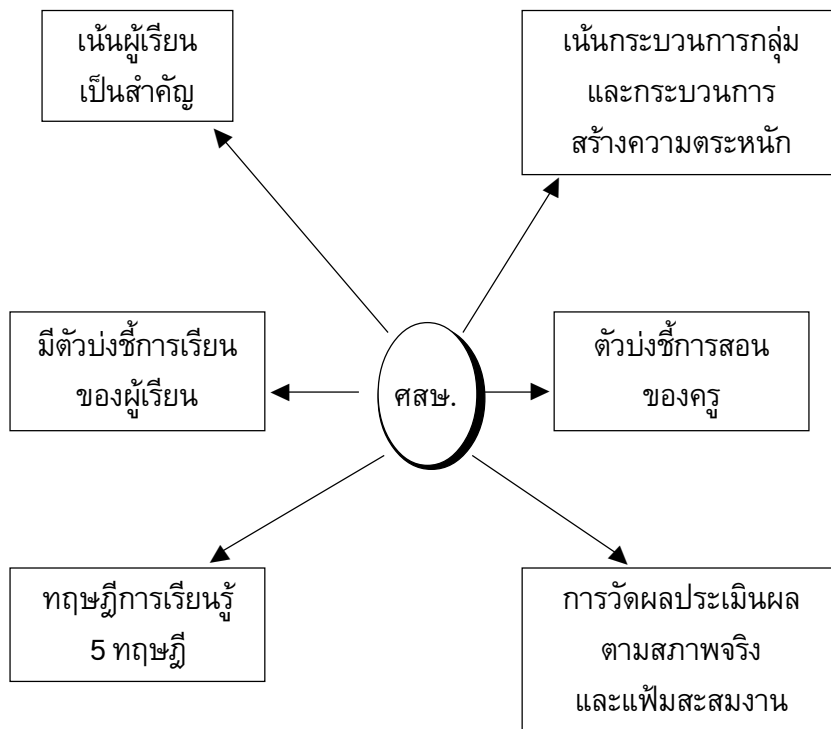
ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะเน้นการสร้างกระบวนการกลุ่ม ดังนั้น ในการแบ่งกลุ่มผู้เรียนแต่ละครั้งจะให้ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่ม ทำงานเป็นกลุ่ม โดยให้เลือกประธานกลุ่มและเลขานุการกลุ่มกันเอง

บทบาทสำคัญของประธานกลุ่ม คือเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมตามที่กำหนดให้ไว้ในแผนงาน

เลขานุการเป็นผู้จัดบันทึกผลงานของกลุ่ม

ในการแบ่งกลุ่มแต่ละครั้งสามารถใช้วิธีการที่หลากหลาย บางครั้งใช้วิธีจับฉลาก บางครั้งใช้วิธีการนับ เช่น ให้ผู้เรียนนับ 1 ถึง 4 ใครนับ 1 ให้อยู่กลุ่มที่ 1 ใครนับ 2 ให้อยู่กลุ่มที่ 2 เป็นต้น แต่บางครั้งให้ผู้เรียนเลือกเข้ากลุ่มโดยเสรี ส่วนชื่อของกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยให้ผู้เรียนตั้งชื่อกลุ่มของตนเองตามจินตนาการหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ดอกไม้ ต้นไม้ สัตว์ เป็นต้น

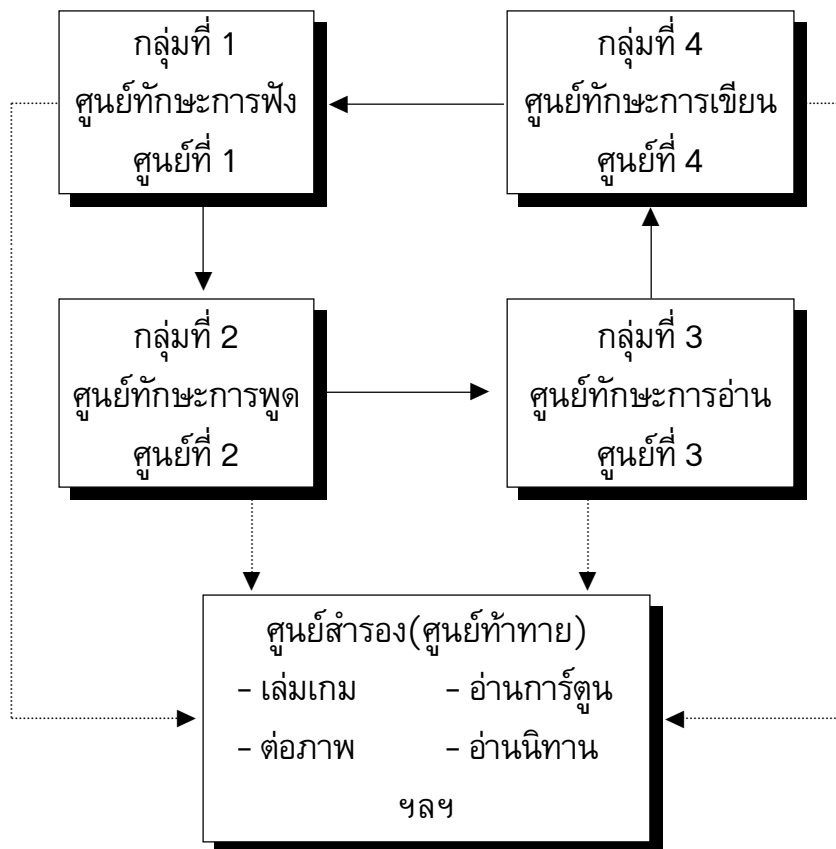
หลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้าง
รูปแบบการสอนภาษาไทยแบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.)

การจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.)
ในการจัดการเรียนการสอน มีแนวปฏิบัติ 3 รูปแบบ ดังนี้
รูปแบบที่ 1 การจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มเคลื่อนย้าย
โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 กลุ่ม เข้าเรียนและทำกิจกรรม
หมุนเวียนไปตามฐานหรือศูนย์ทักษะการเรียนรู้ ถ้าหากกลุ่มใด

เรียนเสร็จก่อนเวลาที่กำหนด ให้เคลื่อนไปเรียนที่ศูนย์สำรองหรือ
 ศูนย์ทำทำยจนกว่าจะหมดเวลา จึงเคลื่อนไปเรียนศูนย์ต่อไป ดัง
 แผนภูมิต่อไปนี้

การจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มเคลื่อนย้าย
 โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนและการเคลื่อนย้ายของกลุ่มผู้เรียน

รูปแบบที่ 2 การจัดการเรียนการสอน แบบกลุ่มศึกษา

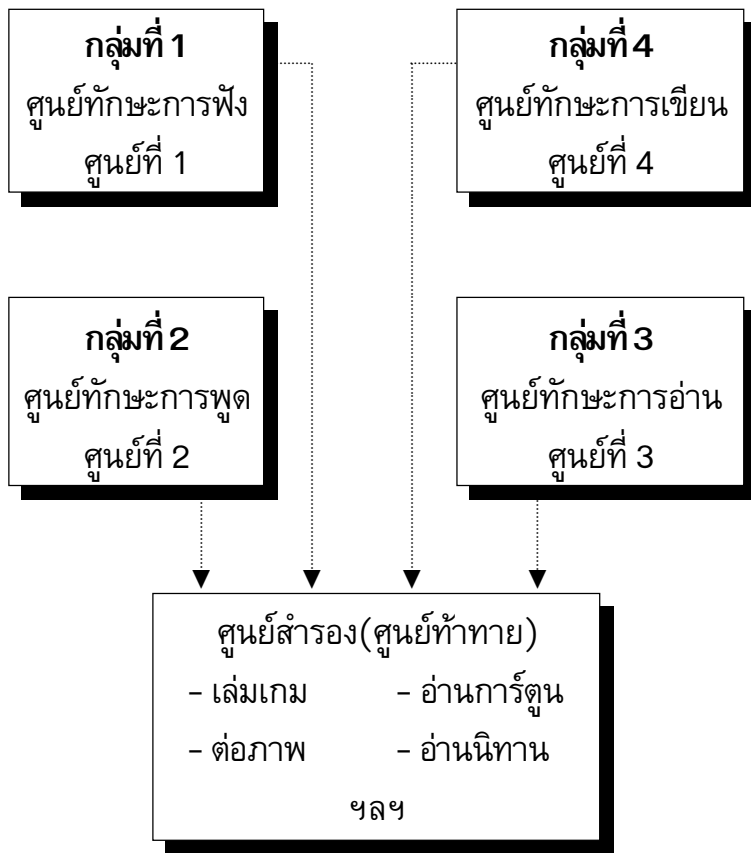
การแบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 กลุ่ม เข้าเรียนและทำกิจกรรม
พร้อมกันทั้ง 4 กลุ่ม

- กลุ่มที่ 1 เรียนในศูนย์ที่ 1 คือ ศูนย์ทักษะการฟัง
- กลุ่มที่ 2 เรียนในศูนย์ที่ 2 คือ ศูนย์ทักษะการพูด
- กลุ่มที่ 3 เรียนในศูนย์ที่ 3 คือ ศูนย์ทักษะการอ่าน
- กลุ่มที่ 4 เรียนในศูนย์ที่ 4 คือ ศูนย์ทักษะการเขียน

โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมตามศูนย์ที่กำหนดไว้ เมื่อทำ
กิจกรรมเสร็จตามที่กำหนดแล้ว ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะต้องนำผลงาน
แต่ละกลุ่มมารายงานหน้าชั้นเรียน และเปิดโอกาสให้กลุ่มอื่นๆ ที่
ไม่ได้เรียนในศูนย์นั้นได้ซักถาม ถ้าหากกลุ่มใดเรียนเสร็จก่อน
เวลาที่กำหนด ให้เคลื่อนไปเรียนที่ศูนย์สำรองหรือศูนย์ทำทนาย
จนกว่าจะหมดเวลา

ในรูปแบบที่ 2 นี้ หากต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหา
นั้นๆ เหมือนกัน ต้องใช้เวลา 4 ครั้งๆ ละประมาณ 40 นาที
ดังแผนภูมิต่อไปนี้

การจัดการเรียนการสอน แบบกลุ่มศึกษา
โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนไปศึกษาตามศูนย์ ไม่เคลื่อนย้ายกลุ่ม

รูปแบบที่ 3 การจัดการเรียนการสอน แบบกลุ่มสลับ

โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 กลุ่ม จัดศูนย์ทักษะการเรียนรู้ไว้

2 แห่ง คือ

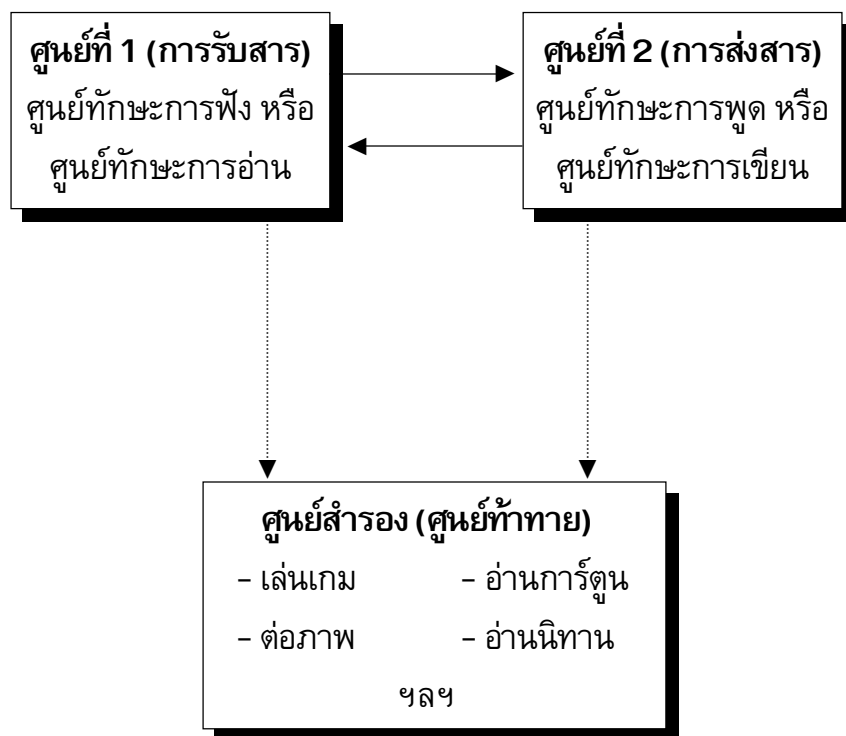
1) ศูนย์ทักษะการฟัง หรือศูนย์ทักษะการอ่าน (ศูนย์รับสาร)

2) ศูนย์ทักษะการพูด หรือศูนย์ทักษะการเขียน (ศูนย์ส่งสาร)

กำหนดให้ผู้เรียน 2 กลุ่มแรกให้เข้าเรียนในศูนย์ที่ 1 ซึ่งจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับการฟังหรือการอ่านก็ได้ สำหรับผู้เรียนที่เหลืออีก 2 กลุ่ม ให้เข้าเรียนในศูนย์ที่ 2 ซึ่งจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพูดหรือการเขียนก็ได้ เมื่อทำกิจกรรมตามที่กำหนดเสร็จแล้ว ก็สลับกันจากศูนย์ที่ 1 ไปศูนย์ที่ 2 จากศูนย์ที่ 2 ไปศูนย์ที่ 1 กลุ่มใดทำงานเสร็จก่อนก็เข้าเรียนในศูนย์สำรอง (ศูนย์ทำทนาย)

ผังแผนภูมิต่อไปนี้

การจัดการเรียนการสอน แบบกลุ่มสลับ
โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้เรียนใน 2 ฐาน (ศูนย์)
และการเคลื่อนย้ายของกลุ่มผู้เรียนสลับกัน

สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ประจำศูนย์ หรือฐานการเรียนรู้
สื่อ และวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ผู้สอนเตรียมไว้ประจำ
แต่ละศูนย์ทักษะการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาหาความรู้
และทำกิจกรรม ประกอบด้วย

1. แฟ้มงานประจำศูนย์ทักษะการเรียนรู้ ภายในแฟ้มจะมีสื่อการเรียนการสอน เช่น บัตรงาน บัตรการเรียนรู้ บัตรคำถาม บัตรเฉลย ใบงาน ใบความรู้ ภาพ กระดาษสำหรับจดบันทึก แบบฝึกหัด เป็นต้น

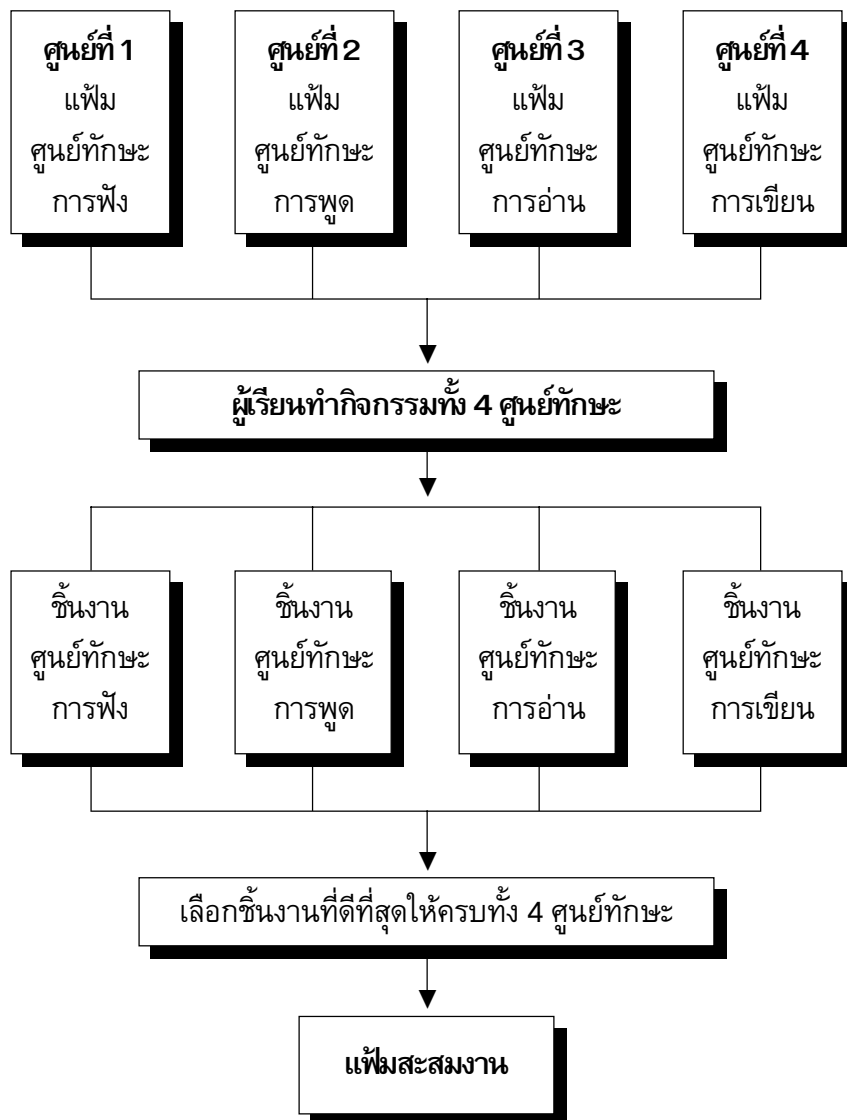
2. เอกสาร และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ได้แก่ แบบเรียน พจนานุกรม หนังสือพิมพ์ เอกสาร วารสาร แผนที่ และแผนภูมิ

3. โสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่ วิทยุ เครื่องบันทึกเสียง และ แถบบันทึกเสียง

4. อุปกรณ์ต่างๆ ได้แก่ ป้ายชื่อศูนย์ ตัวอย่างชิ้นงาน แฟ้มส่งงาน และแฟ้มเก็บรวบรวมชิ้นงานของนักเรียนแต่ละคน

เมื่อผู้เรียนได้ทำกิจกรรมตามศูนย์ทักษะการเรียนรู้แต่ละศูนย์แล้ว ผู้เรียนแต่ละคนจะได้ผลงานหรือชิ้นงาน 2 ส่วน คือผลงานของกลุ่มและผลงานของแต่ละบุคคล เก็บเข้าแฟ้มส่งงานให้ครูประเมินแล้วนำไปประเมินเลือกชิ้นงานด้วยตนเอง เพื่อนร่วมประเมิน และให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมิน เพื่อจัดทำแฟ้มสะสมงาน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

สื่อที่ใช้ประกอบการสอนและชิ้นงานของผู้เรียน

บทบาทของครู

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.) มีดังนี้

- 1) ครูต้องจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ไว้ในศูนย์การเรียนรู้ให้พร้อมก่อนที่จะจัดผู้เรียนเข้าเรียนในแต่ละศูนย์
- 2) ครูต้องศึกษาเนื้อหาที่จัดไว้ในศูนย์การเรียนนั้นๆ อย่างละเอียด
- 3) ครูต้องทำความเข้าใจกับผู้เรียน เรื่องการทำงานระบบกลุ่ม
- 4) ครูควรแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม โดยวิธีการจับฉลาก หรือเลือกเข้ากลุ่มตามสมัครใจ หรือวิธีการอื่นๆ
- 5) ครูควรให้ผู้เรียนเลือกประธานกลุ่มและเลขานุการกันเอง
- 6) ก่อนดำเนินการตามกิจกรรมครู ควรให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
- 7) เมื่อผู้เรียนเข้าสู่ศูนย์การเรียนครบทุกศูนย์ตามที่กำหนด ครูควรให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน
- 8) ก่อนทำกิจกรรม ถ้าเป็นครั้งแรก ครูควรชี้แจงผู้เรียนให้ทราบเกี่ยวกับบทบาทของผู้เรียน เช่น บทบาทของประธานกลุ่ม บทบาทของเลขานุการ และบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม
- 9) ครูควรเข้าไปสังเกตการทำงานของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด คอยให้กำลังใจ เสริมแรง ให้ความสนใจ
- 10) ก่อนที่ผู้เรียนจะเคลื่อนย้าย ครูควรย้ำให้ผู้เรียนเก็บสื่อวัสดุอุปกรณ์ให้เรียบร้อย ไม่ให้ถือขึ้นได้ขึ้นหนึ่งติดตัวไป

11) หลังจากผู้เรียนเรียนครบทุกศูนย์แล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

12) หลังจากผู้เรียนเรียนครบทุกศูนย์แล้ว ครูควรเก็บกระดาษคำตอบของผู้เรียนมาตรวจ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความก้าวหน้าของผู้เรียน

13) ครูควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของตนเอง เมื่อจบบทเรียนแล้ว

บทบาทของผู้เรียน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ (ศสข.) มีดังนี้

- 1) ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธานกลุ่ม เลขานุการ และตั้งชื่อกลุ่ม
- 2) ประธานอ่านบัตรงาน
- 3) ประธานเป็นผู้นำในการทำงาน เช่น นำการอภิปรายให้อยู่ในประเด็นตลอดถึงการควบคุมเวลาให้งานเสร็จตามเวลาที่กำหนด
- 4) สมาชิกทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมกันทำงาน ร่วมกันสรุปผลงาน
- 5) เลขานุการจดบันทึกผลงานของกลุ่ม
- 6) หากกลุ่มใดทำงานเสร็จก่อนให้เข้าศูนย์สำรอง
- 7) ก่อนจะเคลื่อนย้าย จะต้องจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์เข้าไว้ที่

เดิมให้เรียบร้อยก่อน

8) หากมีวัสดุอุปกรณ์ชำรุดเสียหาย ควรรีบแจ้งให้ครูทราบทันที

9) การเคลื่อนย้ายกลุ่ม กระทำได้เมื่อ

(1) ผู้เรียนทำกิจกรรมที่กำหนดในกลุ่มเรียบร้อยแล้วทุกกลุ่ม

(2) ผู้เรียนทำกิจกรรมเสร็จพร้อมกัน 2 กลุ่มขึ้นไป

(3) หากกลุ่มใดทำกิจกรรมเสร็จก่อนโดยกลุ่มอื่นยังไม่เสร็จ ให้กลุ่มที่เสร็จก่อนเคลื่อนย้ายไปเรียนศูนย์สำรอง (ศูนย์ทำทนาย)

(4) หากมีกลุ่มใดทำกิจกรรมเสร็จอีก ก็ให้กลุ่มที่เรียนในศูนย์สำรอง(ศูนย์ทำทนาย) เคลื่อนไปเรียนในศูนย์นั้น

10) การสรุปบทเรียน ผู้เรียนต้องร่วมกันสรุปภายในกลุ่ม

11) การปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละศูนย์มีเวลาจำกัด ผู้เรียนจะต้องตั้งใจปฏิบัติตามคำแนะนำในบัตรงานโดยเคร่งครัด

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน

ขั้นตอนการสอนในแต่ละศูนย์แบ่งออกเป็น 5 ลำดับขั้นตอนคือ

1. ขั้นเตรียมการสอน

ครูเตรียมเนื้อหาที่จะสอน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เตรียมสถานที่

2. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูอาจนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น นิทาน เกม ร้องเพลง

3. ขั้นปฏิบัติงาน

ผู้เรียนที่ได้รับเลือกเป็นประธานกลุ่ม ให้เป็นผู้นำในการทำงานตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแต่ละศูนย์การเรียนรู้

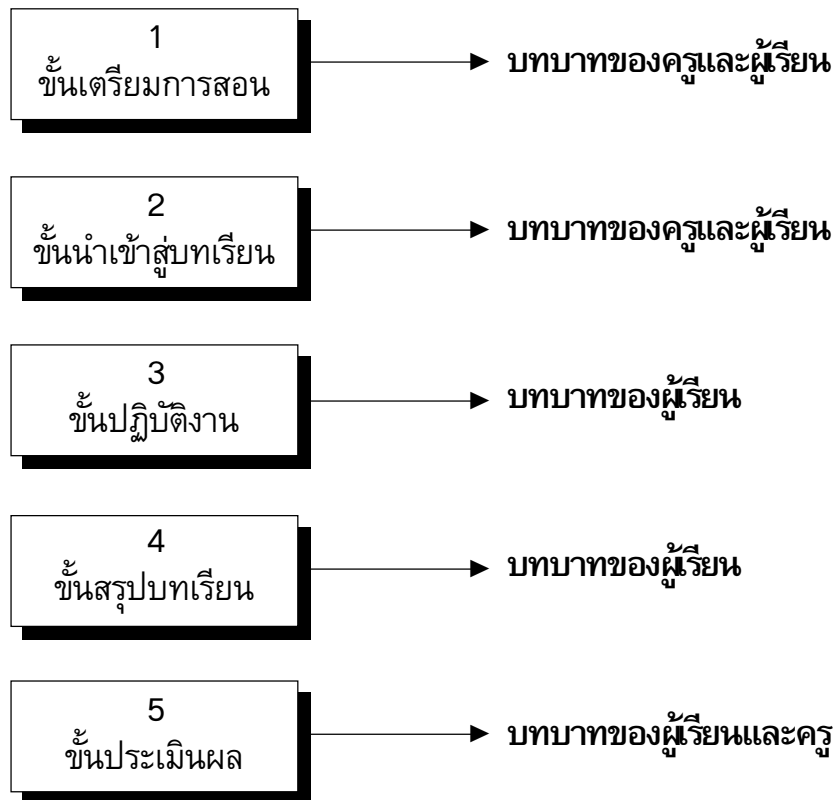
4. ขั้นสรุปบทเรียน

เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมตามที่กำหนดเสร็จ ต้องช่วยกันสรุป ทุกคนเขียนบทสรุปลงในสมุดของตนเอง

5. ขั้นประเมินผล

ผู้เรียนประเมินผลชิ้นงานของตนเองและของเพื่อน ครูต้องติดตามเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เพื่อประเมินผลความก้าวหน้า และประเมินความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน

ขั้นตอนการเรียนการสอน

ขั้นตอน สร้างรูปแบบการสอนภาษาไทยแบบศูนย์สัมพันธ
ทักษะ

1. ศึกษาหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ส่วน
ที่สำคัญคือ โครงสร้างและเนื้อหาในส่วนที่เป็นกลุ่มทักษะภาษาไทย

ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเน้นทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ตลอดถึงสมรรถภาพในแต่ละด้าน และนอกจากนั้น ยังได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น คู่มือครู หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ แผนการสอน เอกสารเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผล ตลอดจนแหล่งการเรียนรู้ทั่วไป

2. วิเคราะห์จุดประสงค์การสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย โดยทำการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา ตลอดจนวิเคราะห์เนื้อหา กลุ่มทักษะภาษาไทยทุกระดับชั้น และศึกษาข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพและผลการสอบปลายปีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ย้อนหลัง ทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียน วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อย เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการวางแผนการเรียนการสอนต่อไป

3. ศึกษาวิธีการสอนและรูปแบบการสอน จากตำราและเอกสารต่างๆ ตลอดถึงรูปแบบการอบรมลูกเสือ โดยเฉพาะการฝึกลูกเสือให้เคลื่อนย้ายไปเข้าศึกษาตามฐานต่างๆ

4. วางแผนและวางโครงร่างรูปแบบการสอนภาษาไทย แบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ กำหนดระยะเวลา ทำเป็นปฏิทินปฏิบัติงาน โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

5. นำโครงร่างรูปแบบการสอนไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และขอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเสนอแนะ

6. ปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 1 โดยนำต้นฉบับรูปแบบการสอนที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้มีความเหมาะสม และมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

7. นำรูปแบบการสอนภาษาไทย แบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2540 ทั้งภาคเรียนที่ 1 และ 2 เป็นการทดลองครั้งที่ 1

8. เมื่อได้รูปแบบการสอนแล้ว จึงสร้างแบบสอบถามจำนวน 20 ข้อ เพื่อเป็นเครื่องมือนำไปให้นักเรียนตอบหลังจากการทดลองใช้

9. นำแบบสอบถามทั้ง 20 ข้อ ไปขอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

10. ให้นักเรียนทุกคนตอบแบบสอบถาม

11. ปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 2 นำข้อมูลซึ่งเป็นข้อบกพร่องที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการสอนฯ มาปรับปรุงแก้ไข

12. นำรูปแบบการสอนฯ ไปขยายผลกับโรงเรียนสังกัดต่างๆ 10 โรงเรียนทดลองใช้ เป็นการทดลองครั้งที่ 2

13. ออกไปนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศ การไปนิเทศได้รับความเห็นชอบและยินยอมจากผู้บริหารทั้ง 2 ฝ่าย คือ ผู้บริหารโรงเรียนต้นสังกัด และผู้บริหารโรงเรียนที่ไปนิเทศ

ครูที่นำเอารูปแบบการสอนไปใช้จากโรงเรียนในข้อ 12 นั้น เป็นครูที่รับอาสาสมัครด้วยความเต็มใจ และทุกคนสมัครเป็นครูเครือข่ายในการใช้รูปแบบการสอนและยินดีให้ไปนิเทศการใช้รูป

แบบการสอน และการนิเทศการปฏิบัติงานเสมือนเป็นกัลยาณมิตร
ที่ดีต่อกัน

14. ให้ครูเครือข่ายตอบแบบประเมิน เกี่ยวกับการใช้รูปแบบ
การสอน

15. ให้นักเรียนจากโรงเรียน 10 โรงเรียนที่ได้รับการสอน
แบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะตอบแบบสอบถาม แล้วรวบรวมมาเพื่อ
การวิเคราะห์

16. วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของครูและ
ผู้เรียนมาวิเคราะห์

17. นำรูปแบบการสอนแบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะใช้กับการสอน
ภาษาไทย โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่

18. เผยแพร่รูปแบบการสอนไปยังโรงเรียนอื่น ๆ และบุคคล
ที่เกี่ยวข้อง

การสร้างรูปแบบการสอนภาษาไทย แบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ
มีขั้นตอนการปฏิบัติงานตามแผนภูมิ ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานการสร้างรูปแบบการสอน

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มประชากรในการทดลองใช้รูปแบบการสอนภาษาไทย
แบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะ คือ

- ครั้งที่ 1 ได้ทดลองใช้กับนักเรียนของผู้สร้างรูปการสอน
สอนเอง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งที่ 1 เป็นนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ จำนวน 44 คน
ในปีการศึกษา 2540 ทดลองใช้ทั้งภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่
2 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งที่ 2 เป็นนักเรียนชั้นประถม
ปีที่ 4-6 จากโรงเรียนต่าง ๆ ในปีการศึกษา 2541

- ครั้งที่ 2 เป็นการนำรูปแบบการสอนให้ครูเครือข่ายจำนวน
10 คน จาก 10 โรงเรียนไปทดลองใช้

การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

สิ่งแวดล้อม มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสัตว์
มาตั้งแต่โบราณกาล ในอดีตปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมมีบ้างไม่
มากนักและไม่รุนแรง แต่ปัจจุบันปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม
มีมากและเพิ่มทวีขึ้นทุกวัน เช่น ปัญหาน้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ขยะ
ทิ้งเกลื่อนเกลื่อนในสถานที่สาธารณะ มลพิษจากท่อไอเสียรถยนต์
และรถจักรยานยนต์ เป็นต้น นอกจากนี้ ประชาชนบางกลุ่มยัง
ขาดความตระหนักในการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อม ยังมีการทำลาย
ป่า มีการลักลอบตัดต้นไม้ซึ่งเป็นการทำลายธรรมชาติที่จะอำนวย
สิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ทุกคนและทุกหน่วยงานทั้ง

ภาครัฐและเอกชนต้องช่วยกันหาทางป้องกันและแก้ไข

ครูจึงได้จัดทำโครงการเวลาดีห้านาทีกับสิ่งแวดล้อมขึ้น โดยเสนอให้ผู้บริหารโรงเรียนพิจารณาอนุญาต โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนในโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่มีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกและช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดั่งงามให้คงอยู่ยั่งยืนต่อไป

โครงการนี้ เป็นโครงการที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนร่วมกันคิดร่วมกันทำ ร่วมกันแสดงเกี่ยวกับการพิทักษ์รักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนจะหมุนเวียนสับเปลี่ยนกันมาแสดงกิจกรรมบนเวทีหน้าเสาธง ในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียนวันละ 5 นาที กิจกรรมที่นำมาแสดงจะให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน เกิดจิตสำนึก ให้ข้อคิดที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการใช้ภาษาไทย มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
4. เพื่อรณรงค์ให้ผู้เรียนช่วยกันพิทักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
5. เพื่อฝึกความรับผิดชอบ และความกล้าในการแสดงออกของทีมงานพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
6. เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้พลังงาน พลังใจ และสติปัญญาในทางสร้างสรรค์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบตัว

7. เพื่อให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง

กิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนได้ร่วมกันปฏิบัติในตอนเช้าหน้า
เสาธง คือ

1. ผู้เรียนหมุนเวียนกันจัดการแสดงกิจกรรมบทเวทีหน้าเสาธง
เพื่อให้ข้อคิดเกี่ยวกับการพิทักษ์รักษาพัฒนาสิ่งแวดล้อม
2. ผู้เรียนคัดเลือกบทร้อยกรองรณรงค์พิทักษ์สิ่งแวดล้อม
แล้วนำมาอ่านให้เพื่อนๆ ฟัง
3. ถามตอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
4. แสดงละครเรื่อง ยุทธการเขม็อบโลก และเรื่องอื่นๆ (ไม่
เกิน 5 นาที)
5. นำเสนอผลงานผู้เรียนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์รีไซเคิล รีดิว รียูส
รีแพร์
6. ประกวดคำขวัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แล้วนำผู้ชนะมาอ่าน
หน้าเสาธง
7. ร้องเพลงเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยแสดงท่าทางประกอบ
9. สำรวจและเก็บสิ่งของที่เจ้าของลืมไว้ในโรงเรียนนำมา
ประกาศหน้าเสาธง
10. แสดงละครสั้น เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมใน
โรงเรียน

จากการประเมินผลปรากฏว่า โครงการเวลาดีห้านาทีกับ
สิ่งแวดล้อม เป็นโครงการที่มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้

เรียนเป็นอย่างดี ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน และโรงเรียนอีกมากมาย เช่น

1. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ และมีความกล้าในการแสดงออก
2. ผู้เรียนได้รับความรู้ และมีความเพลิดเพลินกับกิจกรรมที่จัดขึ้น
3. ผู้เรียนได้ข้อคิดตระหนักในการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อม และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้
4. สภาพสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ พัฒนาดีขึ้นกว่าเดิม
5. โรงเรียนได้รับการประเมินให้รับรางวัลโรงเรียน ที่จัดสิ่งแวดล้อมดีเด่นระดับประเทศ ในปี 2542

การจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน

การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนการสอน มีดังนี้

1. ความสะอาดในห้องเรียนและบริเวณใกล้ห้องเรียน จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาด และทำความสะอาด ฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยรักความสะอาด
2. การจัดบรรยากาศภายในห้องเรียน การจัดโต๊ะครู โต๊ะผู้เรียน ที่เก็บสัมภาระ ที่เก็บสื่อ ต้องไม่รกรุงรัง จัดวางไว้หน้าตู้ ง่าย
3. ป้ายนิเทศ แผนภูมิต่าง ๆ มีสีสันทัน มีข้อความที่เอื้อต่อการเรียนรู้

4. ครูยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดีตลอดเวลา
5. การแต่งกายของครูต้องสุภาพเรียบร้อย

ข้อเสนอแนะ เพื่อการเตรียมแผนการสอนของครู

การเตรียมการสอนเป็นกิจกรรมสำคัญ ที่ครูผู้สอนต้องเตรียมให้พร้อมก่อนดำเนินการสอน การเตรียมการสอนต้องครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ซึ่งได้ดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรแม่บท คือ นำเอาหลักสูตรระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มาศึกษา ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย เพื่อให้เข้าใจหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร ตลอดจนรายละเอียดของหลักสูตร ในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ แต่เน้นทักษะภาษาไทย และศึกษา เอกสารหลักสูตรทั้งประเภทที่ใช้สำหรับทุกระดับชั้น เช่น แนวการใช้หลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร และประเภทที่ใช้สำหรับแต่ละระดับชั้น เช่น แผนการสอน คู่มือครู เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02 หนังสือเรียน แบบฝึกหัด แบบฟอร์มต่าง ๆ เช่น ป.01, ป.02, ป.03 ตลอดจนแหล่งวิชาการ และสื่อต่างๆ

2) การเตรียมเนื้อหาสาระ ได้พิจารณาถึงตัวผู้เรียนเป็นอันดับแรก แล้วจึงคำนึงถึงความยากง่ายของเนื้อหาสาระ และเนื้อหาสาระนั้นต้องให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน และให้มีความต่อเนื่องกับความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน นอกจากนี้

ในการกำหนดเนื้อหาสาระนั้น ได้คำนึงถึงความเหมาะสมกับเวลา
เรียนด้วย

3) กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ได้กำหนดให้
สอดคล้องกับเนื้อหา และสาระสำคัญ จุดมุ่งหมายการเรียนการ
สอน เปรียบเสมือนหลักชัยที่ผู้เรียนจะต้องเดินทางไปให้ถึงจุดนั้น
ครูเป็นผู้กำหนดทิศทางในการสอนของตนเองว่าจะสอนนักเรียนให้
บรรลุผลในสิ่งใดบ้าง จุดมุ่งหมายที่กำหนดขึ้นเป็นจุดมุ่งหมายเชิง
พฤติกรรม เพราะจะสะดวกแก่ครูในการจัดรูปแบบการสอนและ
สามารถวัดและประเมินผลได้ตรงกับความต้องการ และยังจะ
ช่วยในการประเมินผลตนเองของนักเรียนแต่ละคน ว่าเขาสามารถ
บรรลุจุดมุ่งหมายแต่ละข้อเพียงใด

4) การจัดกิจกรรม เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะเด็ก
ชั้นประถมศึกษา ในการทำแผนการสอนทุกแผน ในทุกคาบการ
สอน ได้กำหนดชั้นจัดกิจกรรมไว้เสมอ เมื่อครูนำเข้าสู่บทเรียน
แล้ว จะต้องเขียนไว้ในแผนการสอนว่าจะให้นักเรียนทำกิจกรรม
อะไร และทำอย่างไร กิจกรรมนั้น ๆ ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์
ของเรื่องที่สอน และสัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอนด้วย แต่อย่างไร
ก็ตามการเขียนกิจกรรมไว้ในแผนเป็นเพียงแนวทาง ครูสามารถ
เปลี่ยนแปลงได้ กิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนเป็นกิจกรรมตาม
ความต้องการของผู้เรียน

5) การศึกษาผู้เรียน ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการ
จัดกระบวนการเรียนการสอน หากขาดผู้เรียนการจัดการเรียน

การสอนก็จะไม่เกิดขึ้น ข้อมูลที่ครูต้องศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้เรียน คือ ความรู้พื้นฐานเดิม ความถนัดและความสนใจ ตลอดถึงพื้นฐานทางครอบครัว สภาพแวดล้อม และความสามารถทางสติปัญญา

6) การกำหนดเวลาเรียน เป็นการพิจารณาดูว่าเนื้อหาสาระที่จะนำมาสอนผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายนั้น ควรใช้เวลาประมาณเท่าไร วิชาใดควรสอนช่วงเช้า วิชาใดควรสอนช่วงบ่าย พิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาที่ใช้ความคิด เช่น คณิตศาสตร์ จะกำหนดให้เรียนในช่วงเช้า วิชาที่ใช้พลังกำลัง เช่น พลศึกษา จะกำหนดให้เรียนในช่วงบ่าย เป็นต้น

7) กำหนดกลุ่มผู้เรียน เท่าที่ปฏิบัติจะทำได้เป็น 2 ลักษณะ คือ
ลักษณะที่ 1 จะกำหนดผู้เรียนออกเป็นกลุ่มโดยยึดความสามารถทางสติปัญญาเป็นเกณฑ์เช่น กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน แต่การกำหนดกลุ่มอย่างนี้ ทำให้ทราบความแตกต่างและทราบพื้นฐานของผู้เรียนเท่านั้น แต่ไม่ได้ประกาศให้นักเรียนทราบว่าตนเองเป็นกลุ่มใด

ลักษณะที่ 2 เป็นรูปแบบคละกันในแต่ละกลุ่มจะให้เด็กที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนปนกัน กลุ่มหนึ่งๆ ประมาณ 5-6 คน ทั้งนี้ขึ้นกับลักษณะของเนื้อหาวิชาการและเทคนิควิธีสอน ถ้าสอนแบบบรรยายก็จะกำหนดให้ เป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน แต่ถ้าใช้รูปแบบการสอนแบบศูนย์สัมพันธ์ทักษะก็กำหนดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย

8) การกำหนดเทคนิควิธีสอน ในการสอนแต่ละครั้งได้เตรียม ผสมผสานเทคนิควิธีสอนหลายๆ แบบเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้มากที่สุด แต่ได้เน้นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้น ความสำคัญที่ผู้เรียนมากที่สุด

9) การเลือกสื่อการสอน ในการสอนทุกครั้ง ต้องเลือกสื่อที่ เห็นว่าเหมาะสมที่สุดที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ผลมากที่สุด เช่น สื่อการสอนจะต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระและจุดมุ่งหมายการ เรียนการสอน สื่อต้องเหมาะสมกับระดับความรู้และประสบการณ์ ของผู้เรียน สื่อต้องเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน สื่อ ต้องสะดวกต่อการนำไปใช้ สื่อต้องหาได้ง่ายในท้องถิ่น สื่อต้อง เหมาะสมกับสถานที่ที่จะนำสื่อการสอนนั้นๆ ไปใช้ สื่อการสอนไม่ จำเป็นต้องราคาแพง แต่ได้เน้นถึงคุณค่าที่จะให้เกิดความเข้าใจ แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

10) การกำหนดวิธีการประเมินผล ได้เตรียมวิธีการประเมินผล การเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุด มุ่งหมายการเรียนการสอน ได้กำหนดการวัดและประเมินผล เป็น 3 ระยะคือ

- การประเมินผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนในเรื่องที่จะสอน เพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ ผู้เรียน

- การประเมินผลระหว่างเรียน ทำการประเมินผลเป็นระยะๆ ในขณะที่ปฏิบัติการสอน เพื่อปรับปรุงการสอนของครู และปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน

- การประเมินผลหลังเรียน เป็นการประเมินผลหลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องหรือบทเรียนนั้นๆ ไปแล้ว เพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

11) การกำหนดจัดสถานที่เรียน ได้กำหนดสถานที่เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งนี้ขึ้นกับลักษณะเนื้อหา จุดมุ่งหมาย หรือเทคนิควิธีสอน สถานที่เรียนนอกจากห้องเรียนแล้ว ยังใช้โรงฝึกงาน ห้องประชุม บริเวณต่างๆ ไปในโรงเรียน ไม่ว่าจะกำหนดสถานที่ใด สถานที่นั้นได้จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดที่นั่งได้เปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะกิจกรรมที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้จัดให้ผู้เรียนนั่งเป็นกลุ่มๆ

12) การเขียนเอกสารเตรียมการสอน เอกสารเตรียมการสอนจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง จะเป็นการตอบคำถามว่า จะสอนเรื่องอะไร จะสอนใคร สอนเพื่ออะไร สอนที่ไหน สอนอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร และจะรู้ได้อย่างไรว่าได้ผลหรือไม่ ในการเขียนเอกสารเตรียมการสอน ได้คำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ คือ

- สอนอะไร —————> เนื้อหาสาระ
- สอนใคร —————> ระดับชั้น

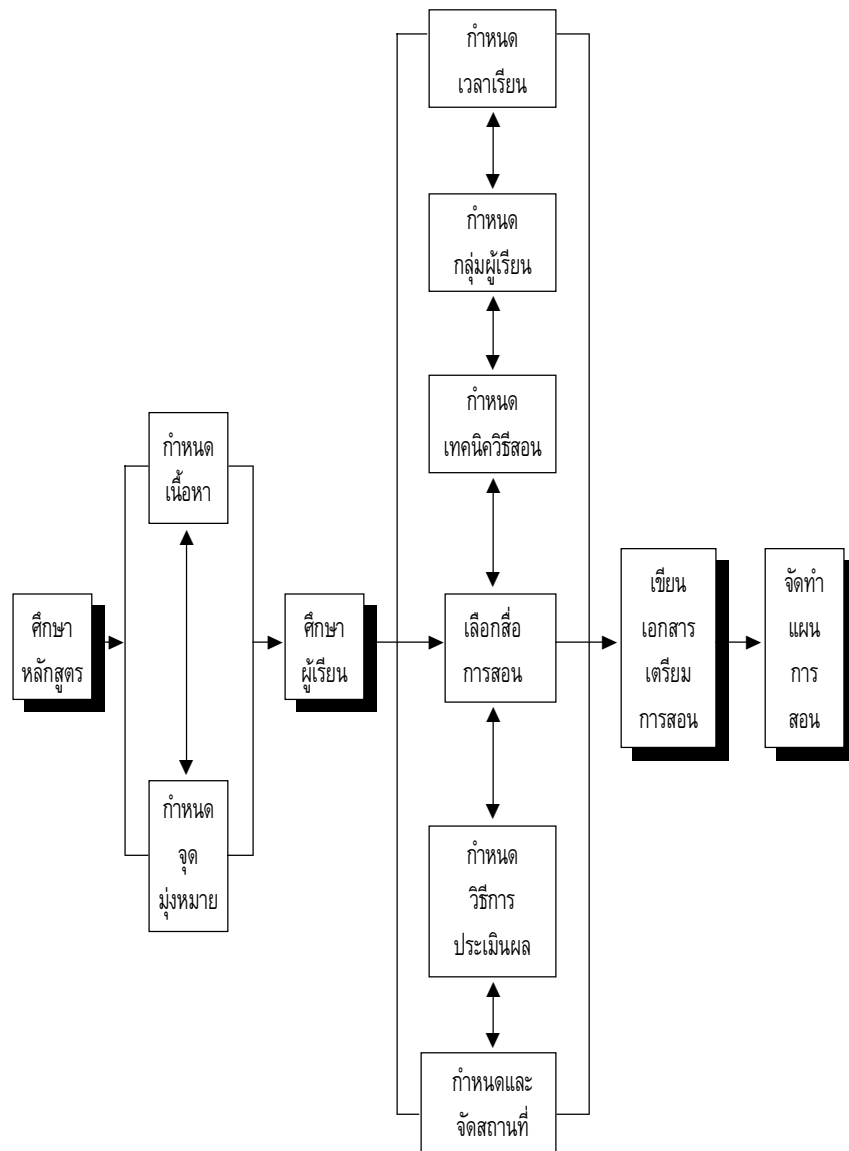
- สอนเพื่ออะไร —————> จุดมุ่งหมายการเรียนการสอน
- สอนที่ไหน —————> สถานที่ การจัดสถานที่
- สอนอย่างไร —————> เทคนิควิธีสอน
- ใช้เวลาเท่าใด —————> ระยะเวลาที่ใช้สอน
- ใช้เครื่องมืออะไร —————> สื่อการสอน
- ได้ผลหรือไม่เพียงใด —> การวัดและประเมินผล

13) จัดทำแผนการสอน ในการสอนทุกครั้งจะเขียนแผนการสอนไว้ล่วงหน้าเพื่อสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเพื่อการจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในขอบข่ายและทิศทางที่ถูกต้อง ตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดทำแผนการสอน ถือว่าเป็นการเตรียมการสอนที่สำคัญยิ่ง ครูที่ไม่มีแผนการสอน หรือสอนโดยปราศจากแผนการสอน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สมบูรณ์แบบ

แผนการสอนที่ใช้เป็นประจำ ควรได้ปรับเปลี่ยนปรวิวรรตตามความเหมาะสม เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน ซึ่งได้ดำเนินการมาแล้วอย่างสม่ำเสมอบรรลุผลตามที่คาดหวังคือ ผู้เรียนเรียนรู้ อย่างมีความสุข ปฏิบัติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัยและเรียนเก่งตามศักยภาพแต่ละคน

ในการเตรียมการวางแผนการสอน เป็นภารกิจสำคัญที่ครูผู้สอนทุกคน จะต้องทำสรุปรูปร่างขั้นตอนการเตรียมการสอน ดังแผนภาพต่อไปนี้

การเตรียมการสอน

ภารกิจของ ต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน

หลังจากทราบว่า ภารกิจที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูต้นแบบสาขาวิชาภาษาไทย และภารกิจที่สำคัญคือหาครูเครือข่าย เพื่อขยายผลรูปแบบการสอนไปยังเพื่อนครูโรงเรียนต่างๆ ทั้งโรงเรียนที่ครูต้นแบบสังกัด และโรงเรียนนอกสังกัดด้วย

ขั้นตอนที่สำคัญ และยากมากที่สุดในการพัฒนาครูเครือข่าย คือการปลูกฝังศรัทธาระหว่างครูต้นแบบและครูเครือข่าย ครูเครือข่ายของครู มีจำนวน 10 คนจาก 10 โรงเรียน จากต่างสังกัด ทุกคนล้วนกันมาเป็นครูเครือข่ายด้วยความสมัครใจ ด้วยความตั้งใจ เพื่ออยากร่วมอุดมการณ์ความเป็นครูด้วยกัน

การสร้างครูเครือข่าย ด้วยการสร้างศรัทธา

1. การให้ความสำคัญการเป็นครูเครือข่าย ชี้แจงถึงประโยชน์ที่ครูเครือข่ายและผู้เรียนจะพึงได้รับ

2. การให้ความเป็นกันเองกับครูเครือข่ายทุกคน
3. การให้ความเคารพซึ่งกันและกัน ทั้งกาย วาจา ใจ (คารวะธรรม)
4. การยอมรับฟังความคิดเห็นของครูเครือข่ายทุกคน
5. การกระตุ้นให้ครูเครือข่ายสอนภาษาไทย ตามรูปแบบการสอนที่ได้ตกลงไว้ แต่สามารถประยุกต์และเปลี่ยนแปลงได้
6. การแบ่งปันสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เอกสารทางวิชาการให้ (สามัคคีธรรม)
7. การร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมให้ข้อคิดเห็น ร่วมให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาตามเหตุผล (ปัญญาธรรม)
8. การทำตนให้น่ารัก (ปิโย)

การพัฒนาครูเครือข่าย ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจใน รูปแบบการสอน

ก่อนที่ครูเครือข่ายจะรับเอารูปแบบการสอนภาษาไทยแบบ ศูนย์สัมพันธ์ทักษะไปทดลองปฏิบัติสอนนักเรียนนั้น ครูต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้บริหารโรงเรียนให้เข้าใจถึงความเป็นมาของครูต้นแบบ ภารกิจที่ครูต้นแบบจะต้องปฏิบัติ บทบาทของครูต้นแบบกับครูเครือข่าย ตลอดถึงรูปแบบการสอนภาษาไทยแบบ ศูนย์สัมพันธ์ทักษะที่ครูต้นแบบได้คิดขึ้น ส่วนครูเครือข่ายที่จะต้องทำงานร่วมกันนั้น ได้เชิญมาประชุมและสร้างความเข้าใจ อธิบายถึงความเป็นมาของรูปแบบการสอน การทดลองใช้กับนักเรียน

ของครูต้นแบบ ผลจากการทดลองใช้รูปแบบการสอน

การพัฒนาครูเครือข่าย ด้วยการสร้างความเข้าใจใช้วิธีการ 3
วิธีคือ

1. ประชุมชี้แจงอธิบายให้ครูเครือข่ายมีความเข้าใจตรงกัน
2. ทำเอกสารอธิบายถึงรูปแบบการสอนภาษาไทยมอบให้แก่
ครูเครือข่าย
3. สานิตการสอนให้ครูเครือข่ายดู

การพัฒนาครูเครือข่าย ด้วยการฝึกปฏิบัติเพื่อเสริมทักษะการ
สอน

โดยการฝึกปฏิบัติ เพื่อเสริมทักษะการสอนแก่ครูเครือข่าย
ได้ดำเนินการดังนี้

1. จัดประชุมสัมมนา 5 ครั้ง เรื่องสำคัญที่นำมาพูดเพื่อ
เสริมทักษะการสอน คือ รูปแบบการสอนภาษาไทยแบบศูนย์
สัมพันธ์ทักษะ ขั้นตอนการสอน การเตรียมการสอน การผลิต
สื่อและการใช้สื่อ การมอบเอกสาร เพื่อให้ศึกษา มอบวิดีโอเทป
เพื่อศึกษาเสริมทักษะการสอน การทำความเข้าใจเรื่องการแข่งขัน
ผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน การให้ข้อเสนอแนะ
2. สังเกตการสอนของครูเครือข่ายแล้วนำเอาข้อสังเกตมา
สนทนากัน เสริมสิ่งที่เห็นว่าบกพร่องให้สมบูรณ์
3. สานิตการสอนให้ครูเครือข่ายดู
4. เสนอแนะให้ครูเครือข่ายทำสื่อประกอบการเรียนตามศูนย์

ทักษะต่าง ๆ

5. ให้ความรู้เรื่องชิ้นงานของนักเรียน การประเมินชิ้นงาน เพื่อเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงาน

การพัฒนาครูเครือข่าย ด้วยการฝึกการสร้างสื่อ

สื่อบางชนิดครูต้นแบบเป็นผู้หาให้ เช่น แถบบันทึกเสียง วิ.ดี.โอเทป ภาพต่อ (จิ๊กซอ) เอกสารทางวิชาการ สื่อการเรียน การสอน เช่น ใบงาน บัตรงาน บัตรการเรียนรู้ บัตรเฉลย ภาพ แผนภูมิ บางอย่างครูต้นแบบมีตัวอย่างให้ บางอย่างได้เสนอแนะ ให้ครูเครือข่ายทำเอง

การพัฒนาครูเครือข่าย ด้วยกิจกรรมกัลยาณมิตรนิเทศ

การไปนิเทศเยี่ยมห้องเรียนครูเครือข่ายทั้ง 10 คน 10 โรงเรียน จำนวนโรงเรียนละ 3 ครั้ง การเยี่ยมห้องเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อ ขออนุญาตสังเกตการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนภาษาไทยแบบ ศูนย์สัมพันธ์ทักษะ เพื่อเสนอแนะให้คำปรึกษาในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เสนอแนะการใช้สื่อ ให้คำแนะนำเรื่อง การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิค การสอนซึ่งกันและกัน เพื่อให้ข้อคิดในการแก้ปัญหา การไป เยี่ยมห้องเรียนของครูเครือข่ายถือว่าไปสร้างสัมพันธ์ภาพแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เป็นการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนิเทศ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

จากครูต้นแบบ ขยาย ผลงานสู่ ครูเครือข่ายอย่างไม่น่าหยุดยั้ง

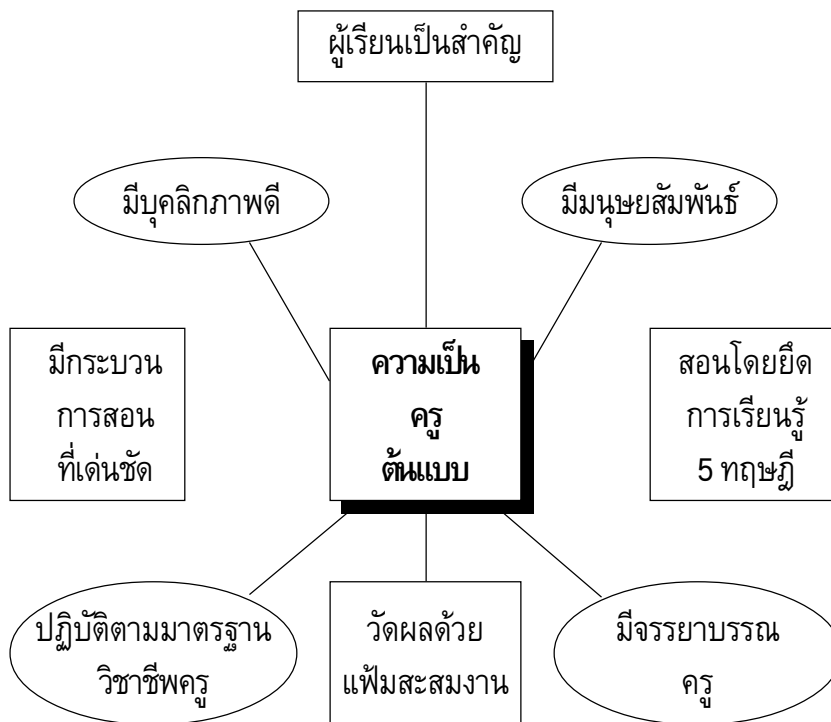
กิจกรรมที่ครูต้นแบบกระทำอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อเข้าร่วมเป็นผู้นำในการพัฒนาเพื่อนครูด้วยกันมีมากมาย ในกิจกรรมต่างๆ 6 ประเภท คือ

1. การเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้แก่เพื่อนครูในเรื่องต่างๆ
2. สาริตการสอน
3. การเป็นอาจารย์พิเศษ
4. การได้รับเชิญไปจัดนิทรรศการผลงานครูต้นแบบ
5. การได้รับเชิญเป็นวิทยากรและแต่งตั้งเป็นกรรมการต่างๆ
6. การเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

ในการที่จะขยายผลไปสู่ครูเครือข่ายได้อย่างไม่หยุดยั้งได้นั้น องค์ประกอบที่สำคัญที่จะให้ครูต้นแบบสามารถปฏิบัติภารกิจของ

ความเป็นครูที่ดีได้ มีการสอนประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จในการพัฒนาครูเครือข่ายก็คือ ความเป็นครูต้นแบบ ที่จะสามารถสร้างศรัทธา และการยอมรับเชื่อถือ แก่ครูทั่วไปได้ สุดท้ายจึงขอฝากแผนภาพ ความเป็นครูแบบ ไว้ให้เป็นประโยชน์ แก่ครูทั่วไปด้วย ดังนี้

องค์ประกอบความเป็นครูต้นแบบ

แ น อ ค ร ุ น ำ
ค ู น แ บ บ

แฉะ: นำครูต้นแบบ ปี 2541

ชื่อ/นามสกุล นางสมจิตร เสาร์ศรีจันทร์

สถานที่ทำงาน/สังกัด

ชื่อสถานที่ โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่
ถนน ราชมรรคา
ตำบล พระสิงห์ อำเภอ เมือง
จังหวัด เชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50200

ที่อยู่

บ้านเลขที่ 9
ซอย 2 ถนน ราชวงศ์
ตำบล ศรีภูมิ อำเภอ เมือง
จังหวัด เชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50200

โทรศัพท์

โทรศัพท์ที่ทำงาน 0-5327-8427
โทรศัพท์ที่บ้าน 0-5383-8719
โทรศัพท์มือถือ 0-1992-8764

ADU: ผู้ดำเนินการ

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
นางสาวมยุรี จารุปาน
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

นักวิจัย

นางสมจิตร เสาร์ศรีจันทร์ ครูต้นแบบ ปี 2541
วิชา ภาษาไทย ระดับ ประถมศึกษา

ผู้พิจารณารายงาน

ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์

ผู้ดำเนินการโครงการ

นางสาวภักธิดา พันธุมเสน
นางสาวสมรัชนีกร อ่องเอิบ
นางฟ้าม่วย เรืองเลิศบุญ
นางสาวชนิดา อาคมวัฒน์

บรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง และจัดพิมพ์ต้นฉบับ

นางฟ้าม่วย เรืองเลิศบุญ

ผู้ประสาน

นายสมยศ พันธุ์โอพารกุล

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค.)
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)
สำนักนายกรัฐมนตรี

**ผู้เรียนเป็นสำคัญ
เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม
ใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา
มุ่งประสบการณ์ภาษา
พัฒนา 4 ทักษะ**

สมจิตร เสาร์ศรีจันทร์

บัน ทึกท้าย เล่ม

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

...เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช่หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป...

371.102 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ส 691 ร “ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “ศูนย์สัมพันธ์ทักษะ”
โดย ครูสมจิตร เสาร์ศรีจันทร์, กรุงเทพฯ : 2545.
62 หน้า
ISBN 974-241-371-1
1. ปฏิรูปการเรียนรู้ 2. สมจิตร เสาร์ศรีจันทร์
3. ชื่อเรื่อง

**“ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ การสอนแบบ “ศูนย์สัมพันธ์ทักษะ”**

โดย ครูสมจิตร เสาร์ศรีจันทร์

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 61/2545

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2545

จำนวน 3,000 เล่ม

จัดพิมพ์เผยแพร่ กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค.)
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)
โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2325-8, 0-2243-7914
โทรสาร 0-2243-7914
เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์
296 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 40 ถนนจรัญสนิทวงศ์
แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 0-2433-0026-7, 0-2433-8586
โทรสาร 0-2433-8587